

ГОРСКОСТОПАНСКИ ПЛАН 2018 (РЕЗЮМЕ)

1. Цели при стопанисването на гората

Основната цел на горското стопанство е многофункционалното и устойчиво стопанисване на всички горски ресурси в **горските територии – държавна собственост (ГТДС)**.

За постигане на тази цел, съобразно естествено- историческите и социално - икономически условия, са формирани насоките на стопанисване. **Основните насоки** в организацията на горскостопанското производство са в зависимост от функционалното предназначение на горите.

В ДГС Хисар разпределението на площта на ГТДС по основни функционални групи е, както следва:

- горски територии със стопански функции – 3221,7 ха или 18,6 %
 - горски територии със защитни функции – 142,3 ха или 0,8 %
 - горски територии със специални функции – 13918,7 ха или 80,6 %
- в т.ч.
- в защитени зони по Натура 2000 – 10141,2 ха или 58,7 %.
 - в защитена местност – 448,0 ха или 2,6 %

Целта е както общо за горското стопанство, така и за всяко насаждение по отделно, да се постигне максимален качествен и количествен ефект от стопанската дейност, както по отношение на дървопроизводството, така и по отношение на използването на всички останали полезни функции на гората и нейното опазване.

2. Описание на стопанисваната територия

Стопанството е поделение на Южноцентрално държавно предприятие

Смолян.

Обща площ на стопанисваната територия – **17282,7 ха**

в т.ч.

- **Площ на горите във фаза на старост – 880,1 ха**
- Площ на защитените територии – **448,0 ха**
- Площ на защитни и курортни гори – **146,3 ха**
- Площ на стопански гори – **3221,7 ха**

Територията на стопанството се намира в Пловдивска област и обхваща две общини със съответните землищата в тях, а именно:

Община гр. Хисаря: гр. Хисаря, с. Кръстевич, с. Красново, с. Мало Крушево, с. Беловица, с. Старосел, с. Мътеница, с. Паничери, с. Старо Железаре, с. Ново Железаре, с. Черничево, с. Михилци.

Община с. Калояново: с. Калояново, с. Песнопой, с. Иван Вазово, с. Горна махала, с. Долна махала, с. Отец Паисиево, с. Бегово, с. Сухозем, с. Черноземен, с. Ръжево Конаре, с. Ръжево, с. Главатар, с. Дълго поле, с. Житница, с. Дуванлии.

ДГС Хисар е разположено между 42°21' и 42°35' северна ширина и 24°24' и 24°57' източна дължина.

Носи името си от гр. Хисаря, където се намира седалището му от месец май 1993 год. Районът му обхваща териториите на общините Хисаря и Калояново в Пловдивска област.

Граничи със следните стопанства: на север – Клисуря и Карлово, на изток Тракия, на юг – Пловдив, на запад – Панагюрище и Пирдоп.

Горите и горските площи от района на стопанството в по-голямата си част попадат по южните склонове на Същинска средна гора 80 % и отчасти 15 % в югозападната част на Сърнена средна гора, само малка част 5 % са разкъсани и разпръснати сред работните земи на равното Пловдивско поле в Горнотракийската низина.

ДГС Хисар е правопреемник на бившето Горско стопанство Старосел и Държавно лесничейство Хисар. В предходни периоди различни части горите от сегашния район на стопанството са се числили към горскостопанска единица Староселска, Стрелчанска, към ГС Карлово и ГС Пловдив.

На територията на ТП ДГС "Хисар" има обявени 5 защитени територии, които отговарят на т. 1 от ВКС 1.1. Всички те са обявени като защитени местности (ЗМ) по смисъла на Закона за защитените територии.

Защитените местности са:

Защитена местност "Дъбите – Конска поляна"

Защитена местност "Барикадите"

Защитена местност "Чивира"

Защитена местност "Гъстите дъбчета"

Защитена местност „Дебелата кория"

3. Описание на физико-географските аспекти на стопанисаната територия (топография, почви, геоложки характеристики, водни ресурси, др.)

Превишението на територията на стопанството е значително и надхвърля 1300 м. Средната надморска височина е около 600 м. Най-високата точка в района на горското стопанство е вр. "Шилегарка" (1577.0 м н.в.), а точно под него в подотдел 5 "а" е най-високата точка в горските територии, с надморска височина 1527 м. Най-ниската точка в горските територии и в района на горското стопанство е в отдал, подотдел 407 "л" - около 200 м н.в., където река Стряма напуска неговата територия.

Районът на стопанството има неправилна форма с дължина от север на юг около 24 км и ширина от изток на запад около 46 км. Обхваща основно южните склонове на Същинска Средна гора и югозападните на Сърнена гора, но известна част от територията му представляват разкъсани и пръснати сред работни земи гори, разположени в равното Пловдивско поле.

Районът се отличава с определено почвено разнообразие, въпреки еднообразието в петрографския състав. Този факт се дължи на сравнително разнообразния климат на територията му, на акумулативната дейност на водните

течения и различните растителни формации, под влияние на които са се формирали почвите. Срещат се четири основни почвени типа - канелени горски, кафяви горски, черноземи и наносни почви. Канелените горски почви и чернозема са основно обикновени, кафявите горски почви са представени с двата си подтипа – наситени и ненаситени, а от наносните почви в района на горското стопанство са разпространени алувиални наситени и алувиални ненаситени.

Гъстота на хидрографската мрежа е голяма (до 2 км на 1 кв. км площ). От Средна гора водят началото си множество долове и по-големи реки, които са издълбали в планината дълбоки долини и с изнесените алувиални материали са запълнили Горнотракийската низина. Само **р. Стряма** извира от Стара планина, пресича Средна гора формирайки сравнително къс пролом и служи за граница на двата ѝ дяла - Същинска Средна гора и Сърнена гора. Всичките водни течения на територията на горското стопанство се намират във водосборния басейн на р. Марица и са нейни леви притоци.

Водни течения в Същинска Средна гора

Река Пясъчник

Река Пикла

Река Красновска

Река Кавърджиклийка

Река Калаващица

Водни течения в Сърнена гора

Суха река

За да се използва за стопански цели максимално неравномерният отток на речните води, главно за напояване на равнината, в района на горското стопанство е извършено мащабно хидростроителство. Пловдивското поле е прорязано от десетки километри напоителни канали, изградени са резервоари и помпени станции.

Част от водоизточниците са каптирани, за да могат да се използват за питейни нужди. Най- голямото хидротехническо съоръжение е язовир "Пясъчник". Построени са и повече от 50 броя микроязовири, част от които се използват и като рибарници.

На територията на горското стопанство от изключително хидроложко значение са естествените минерални извори. По-известни са изворите около гр. Хисаря и Красновските бани.

4. Описание на дървесния ресурс (видов състав, произход, възрастова структура, запаси, др.) и недървесните ресурси

Дървесните видове със стопанско значение са: дъб /зимен, летен, космат, червен, благуи, цер/ - 51,4 %; бук – 14,8 %; акация – 4,7 %; други широколистни видове /бряст, ясен, ср. липа, габър, явор и др. – 8,76 %; иглолистни /чб, бб, смърч, здгл, аткдр и др./ - 20,34 %.

Най- голяма площ от горските територии – държавна собственост заемат издънковите насаждения, следвани от иглолистните, широколистни високостъблени и нискостъблени.

Разпределение на залесената площ по вид на горите (стопански клас), % (виж табл. № 165 от ГСП 2018)

Игл.гори	Шир. вис.гори	Издънкови гори	Нискост. гори	Горско плодни	Всичко

23,1 %	17,0 %	51,3 %	8,3 %	0,3	100 %
--------	--------	--------	-------	-----	-------

По ГСП 2018 на територията на стопанството се предвижда да се добиват средногодишно по 2080 кг билки – мащерка, жълт кантарион, бял равнец, риган и др., 2080 кг диворастващи гъби, 1410 кг шипки и 620 кг къпини.

При всички случаи ползването на недървесни горски продукти трябва да става със знанието на стопанството. Ползването на недървесните горски продукти, когато представлява стопанска дейност, се извършва само ако е предвидено в утвърден горскостопански план съгласно чл. 117, т. 2, а когато не представлява стопанска дейност, се извършва безвъзмездно и свободно съгласно чл. 119, т. 2 от Закона за горите, а за лечебните растения съгласно Закона за лечебните растения.

Добиви на недървесни продукти за годините от влизането в сила на

действащия ГСП

Година	Добив
2018	паша на 409 бр. домашни животни за 613,50 лв., 80 бр. дрянови клонки с дължина до 1 м за 16,00 лв. зеленина - клонки от иглолистни 1 м ³ за 4,00 лв.
2019	паша на едър добитък 36 бр. – 54,00 лв.; коне 18 бр. – 14,40 лв. дрянови клонки с дължина до 1 м - 16,00 лв., 80 бр. такса позвол. за цвят бъз, липа, глог, ю. лица - 300,00 лв., липа 50 кг такса позвол. за гъби, физ. лица 30,00 лв. не е събирал дивечово месо 900 кг 914,92 лв. трофей дива свиня 1 бр. 488,96 лв. трофей сърна 4 бр. 779,48 лв. билети ОЛТ 1 бр. 45,00 лв. отстрел дива свиня 2 год. 4 бр. 651,95 лв. отстрел дива свиня 1 год. 18 бр. 1874,34 лв.
2020	паша на едър добитък 43 бр. – 64,50 лв.; коне 18 бр. – 14,40 лв. дрянови клонки с дължина до 1 м – 16,00 лв., 80 бр. зеленина – клонки от иглолистни – 4,00 лв., 1 пр.м ³ такса позвол. за гъби ю. лица – 300,00 лв., не е представена декларация такса позвол. за гъби физ. лица – 30,00 лв., не е представена декларация ловни услуги - водач 3 бр. 220,03 лв. ловни услуги – гонка 10 бр. 293,40 лв. ловни услуги – гонка 38 бр. 1672,21 лв. отстрел дива свиня 1 год. 1 бр. 73,34 лв. отстрел дива свиня 2 год. 2 бр. 146,69 лв. дивечово месо 238,5 кг 174,92 лв. трофей дива свиня 1 бр. 586,76 лв.
2021	паша крави 695 бр. – 1042,50 лв.; коне 18 бр. – 14,40 лв. стръкове смрадлика 2000 кг – 60,00 лв. такса позвол. за гъби юридич. лица 2 бр. – 600,00 лв. такса позвол. за гъби физич. лица 45 бр. – 1350,00 лв. 80 бр. дрянови клонки до 1 м - 16,00 лв., зеленина 1 пр.м ³ – 4 лв. год. вноска за стопанисване на дивеча в ДУ Бяло камъне - 25917.92 лв. год. вноска за стопанисване на дивеча в ДУ габровица - 17592.90 лв.

5. Данни за растежа (среден годишен прираст и общ прираст на територията) и възобновяването

Средногодишен прираст, куб.м с клони – 54030.
Среден годишен прираст на 1 ха, куб.м с клони – 3,38.
Среден запас на 1 ха, куб.м с клони – 171.

Площи на възобновителните сечи с последващо естествено възобновяване за годините от влизането в сила на действащия ГСП - ха

Година	Площ - ха
2018	181,5
2019	249,8
2020	280,7
2021	257,9

Освен провеждане на възобновителни сечи и на мероприятия по подпомагане на естественото възобновяване на горите, по ГСП 2018 на територията на ДГС Хисар са проектирани и мероприятия по изкуствено възобновяване - възобновяване чрез залесяване – **средногодишно - 7,1 дка.**

Залесени площи за годините от влизането в сила на действащия ГСП и видовете с които са залесени:

Година на залесяване	Площ - ха	Дървесни видове
2018	1,0	акация, черен бор,
2019	12,8	благун, атласки
2020	1,8	кедър, червен дъб,
2021	8,5	сребролистна липа,
		И 45/51,

Залесяването се извършва предимно чрез садене на стандартни фиданки от широколистни видове. Прилага се метода на залесяване чрез сеене на дъбов жълъд в копки.

6. Ползване за периода на действие на ГСП, годишно ползване и обосновка за обема на годишното ползване.

Средногодишното ползване по ГСП 2018 от ГТДС е в размер на **35163 м³ стояща маса** на площ 823,9 ха.

Средногодишното ползване от възобновителни сечи е в размер на 17291 м³ стояща маса с клоните, от отгледни сечи е 17872 м³.

Планирано средногодишно ползване (лежаща маса по ГСП) – 27036 м³.

В горските територии – държавна собственост няма недостъпни басейни.

Средногодишното ползването в насаждения определени за представителни образци на съществуващите в района екосистеми е 1216 м³ стояща маса на площ 39,5 ха.

Предвид наличието на насаждения определени за представителни образци, в които със заповед на директора на ДГС Хисар е забранено провеждане на горскостопански мероприятия, средногодишното ползване от достъпни насаждения е в размер на 33947 м³ стояща маса на площ 784,4 ха.

По ГСП 2018 средногодишното ползване по площ от възобновителни сечи във високостъблени гори е 57,2 ха, но ползването по площ без насажденията определени за представителни образци е **23,1 ха**.

Ползването се определя основно от дърводобивните басейни, които се разработват през различните години от изпълнението на проекта.

Добити количества дървесина за годините от влизането в сила на действащия ГСП (лежаща маса):

Година	Средно-годишното ползване по ГСП 2018, м3 лежаща маса	Средно-годишно ползване, м3 лежаща маса без ползването в представителните образци	Добив, м3 лежаща маса	В т.ч. добив, м3 лежаща маса от други сечи - санитарни, принудителни и технически сечи, м3
2018	27036	26071	30725	8878
2019	27036	26071	30629	6135
2020	27036	26071	31177	1124
2021	27036	26071	27799	1239

7. Противопожарни мерки

По ГСП 2018 в ГТДС (включва териториите посочени в ГСП 2018 с означения ГТДС+ВТДС+ПИДС, без ЗТДС – земеделски територии – държавна собственост) съществуващи противопожарни съоръжения са, както следва:

барьерни прегради са р. Стряма, долните течения на реките Калаващица и Пясъчник, ловните просеки във фазанариите до с. Черноземен и яз. „Пясъчник“ и напоителните канали в отдели 316 - 319 и 355 - 385.

лесокултурни прегради - 68 км, минерализовани ивици - 6,5 км, санитарни ивици – 0 км, горски автомобилни пътища достъпни за противопожарни автоцистерни - 108 км, водоизточници за зареждане на противопожарни автоцистерни - 0 броя, противопожарни депа – 3 броя.

Проектирани за изграждане в ГТДС са: 1,5 км лесокултурни прегради, 75 км минерализовани ивици (в т.ч. всички са трасе на горски пътища и поддръжането им ще съвпада с поддръжката на пътя), табели с противопожарно съдържание 180 броя на 90 места, места за палене на огън 15 броя.

Не се предвижда изграждане на: бариерни прегради, санитарни ивици, площадки за разполагане и маневриране на автоцистерните при водоизточниците, противопожарни депа, стационарни наблюдателни пунктове, бариери на горските автомобилни пътища, места за паркиране и площадки за кацане на авиационна техника.

Основното противопожарно мероприятие, което се изпълнява ежегодно в горските територии – държавна собственост е поддръжането на изградените минерализовани и санитарни ивици.

Поддръжането на минерализованите ивици се извършва механизирано с трактор.

Санитарните ивици се изграждат и поддържат ръчно. Те са заложи по периферията на горските територии граничещи със земеделски площи.

Към края на 2021 год са изпълнени: поддръжка на минерализовани ивици 32,85 км, поддръжка на горски пътища достъпни за противопожарни автоцистерни 99,6 км, направа на 800 лм лесокултурни прегради, поддръжка на ППД 3 бр.

Изградени и редовно поддържани са три противопожарни депа – в с. Отец Паисиево, гр. Хисаря и с. Старосел. Този брой отговаря на изискванията на нормативните документи и е достатъчен за нуждите на горското стопанство.

Предвижда се депото от с. Отец Паисиево да се премести в гр. Хисаря.

В ГТДС не се предвижда изграждане на площадки за кацане на авиационна техника. За такива могат да се използват стадионите на населените места стопански дворове.

Най-голям брой пожари възникват от механизирано почистване на пасища, при което вследствие искра възниква запалване, а огънят много често се прехвърля в съседните горски територии.

Пожарите в ГТДС са причинени в преобладаващата си част от запалвания в площи, граничещи с тях.

Основни фактори създаващ опасност от пожари в горските територии – държавна собственост са, както следва:

- неизвестна причина (извън горските територии) – 0 %.
- небрежност – 91 %.
- опожаряване на пасища – 73 %.
- транспортно технологични – 14 %.
- туристи, ловци, вили – 4 %.
- умишлени запалвания – 0 %.
- естествени запалвания – 9 %.
- от мълния – 4,5 %.
- самозапалване на сметище – 4,5 %

8. Наличие на редки, застрашени и изчезващи видове.

Към момента на територията на ТП ДГС "Хисар" не са установени растителни видове от Приложение 1 на Националното ръководство.

Други видове с високо консервационно значение

Блатно кокиче (*Leucosium aestivum* L.)

Животински видове включени в Приложение 1 към Националното ръководство, установени на територията на ТП ДГС "Хисар"

Видра (*Lutra lutra*)

Черен Щъркел (*Ciconia nigra*)

Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Осояд (*Pernis apivorus*)

Голям ястреб (*Accipiter gentilis*)

Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Черен кълвач (*Dryocopus martius*)

Най-разпространените **лечебни растения** в ТП "Държавно горско стопанство Хисар":

На първо място се явяват някои от срещаните се тук дървесни видове, а именно:

1.1. Дървесни видове

Aceraceae – Кленови

Acer campestre L. – Полски клен.

Betulaceae – Брезови

Alnus glutinosa (L.) Gaerth. – Черна елша, *Betula pendula* Rothm. – Бяла бреза, *Carpinus betulus* L. – Обикновен габър.

Fagaceae – Букови

Fagus sylvatica L. – Обикновен бук, *Quercus petraea* Ten. – Зимен дъб, *Quercus frainetto* Ten. – Благун, *Quercus robur* L. – Летен дъб.

Juglandaceae – Орехови

Juglans regia L. – Обикновен орех.

Moraceae - Черничеви

Morus nigra L. – Черна черница.

Oleaceae – Маслинови

Fraxinus ornus L. – Мъждрян, *Fraxinus oxycarpa* Willd. – Полски ясен, *Fraxinus excelsior* L. - Планински ясен.

Pinaceae – Борови

Pinus silvestris L. – Бял бор. Белият бор не е местен вид, *Pinus nigra* L. – Черен бор. Черният бор не е местен вид, *Picea abies* Karst. – Смърч. И този вид не се среща в естествените гори тук и е далече от ареала си.

Platanaceae - Чинарови

Platanus orientalis L. – Източен чинар.

Rosaceae – Розоцветни

Това основно са горскоплодни видове, които се използват предимно с ловностопанска цел. Състоянието им е добро, но ресурсите са твърде разпръснати и в незначителни количества, за да имат някакво значение за билкосъбиране.

Pirus communis L. – Дива круша, *Prunus avium* L. – Дива череша, *Prunus cerasifera* L. – Джанка, *Sorbus aucuparia* L. – Офика, *Sorbus domestica* L. – Скоруша, *Sorbus torminalis* Crantz. – Брекиня.

Salicaceae – Върбови

Populus alba L. – Бяла топола, *Populus tremula* L. – Трепетлика, *Salix alba* L. – Бяла върба.

Tiliaceae – Липови

Tilia tomentosa Moench. – Сребролистна липа.

Ulmaceae – Брястови

Ulmus minor Mill. – Полски бряст.

Срещат се и други дървесни видове, но поради това че се срещат твърде ограничено, тяхното използване в медицината е ограничено.

1.2. Храстови видове

Cornaceae – Дрянови

Cornus mas L. – Дрян, *Cornus sanguinea* L. - Кучешки дрян.

Rosaceae – Розоцветни

Crataegus monogyna Jacq. – Червен глог, *Rosa canina* L. – Обикновена шипка. *Rubus* sp. *diversae* – Къпини, *Rubus serpens* Wejhe.ex Lej. – Пълзяща къпина.

Rhamnaceae – Зърникови

R. spina-christi – Драка.

1.3. Тревни видове

На територията на стопанството се срещат голям брой видове лечебни растения с висока природозащитна значимост, защитени от българското и международно законодателство.

Menyanthaceae – Воднодетелинови

Menyanthes trifoliata L. – Водна детелина.

Aspleniaceae – Изтравничеви

Asplenium scolopendrium – Волски език, *Apiaceae* – Сенникоцветни, *Eryngium campestre* L. – Ветрогон.

Aristolochiaceae – Копитникови

Aristolochia clematitis L. – Вълча ябълка

Asclepiadaceae – Асклепиадови

Vincetoxicum hirsutum Medic. – Лечебен устрел, *Vincetoxicum fuscum* Hornem. – Южен устрел.

Asteraceae – Сложноцветни

Achillea millefolium L. - Бял равнец, *Achillea clypeolata* S.S. – Жълт равнец, *Anthemis tinctoria* L.- Багрилно подрумиче, *Arctium lappa* L. – Репей, *Artemisia vulgaris* L. - Див Пелин, *Bellis perennis* L.- Паричка, *Carthamus lanatus* L. - Вълнест аспрут, *Centaurea cyanus* L. - Полска метличина, *Centaurea arvensis* L. - Пясъчната метличина, но тя не се използва с лечебна цел, *Cichorium intybus* L. - Синя жлъчка (цикория), *Echinops ritro* L. – Обикновен челядник, *Eupatorium cannabinum* L. – Дъбровник, *Matricaria chamomilla* L. – Лайка, *Oenothera lachnifolia* L. - Магарешки бодил, *Tanacetum vulgare* L. – Вратига, *Thalictrum flavum* L. – Глухарче, *Tragopogon pratensis* L. - Ливадна Козя брада.

Boraginaceae - Грапаволистни

Pulmonaria officinalis L. - Лечебна Медуница.

Brassicaceae - Кръстоцветни

Capsella bursa-pastoris Med. - Овчарска торбичка.

Caprifoliaceae – Бъзови

Sambucus nigra L. – Тревист бяз (бъзак).

Caryophyllaceae – Карамфилови

Agrostemma githago L. – Къклица. Билката е отровна., *Saponaria officinalis* L. – Лечебно сапунче.

Crassulaceae – Дебелецови

Sedum acre L. – Лютива тлъстига, *Sedum maximum* (L.) Suter. – Голяма тлъстига. Няма определено ресурсно значение, *Sedum tschernokolevii* Stef. - Черноколева тлъстига. Видът е Български ендемит. По данни във "Флора на България" се среща на карбонатни терени в ДГС "Хисар" на около 500 м н.в.. Включен е в "Червената книга на България" в категория "рядък" и в "Европейския списък на застрашените, редки и ендемични растения". По Закона за биологичното разнообразие е защитен на територията на цялата страна, *Semprevivum leucanthum* Panc. - Белоцветен дебелец.

Dipsacaceae – Лугачкови

Dipsacus sylvestris Huds. - Горска лугачка.

Euphorbiaceae - Млечкови

Euphorbia amygdaloides L. – Горска (бадемолистна) млечка, *Euphorbia cyparissias* L. - Кипарисова млечка.

Fabaceae – Бобови (Пеперудоцветни)

Bituminaria bituminosa Stirt. – Битуминария (псоралея). Споменава се повече информативно, защото няма ресурсно значение като лечебен вид, *Galega officinalis* L. – Жаблек, *Lathyrus tuberosus* L. - Грудково секирче. Няма особено ресурсно значение като билка, *Lotus corniculatus* L. - Обикновен звездан, *Trifolium pratense* L. – Червена детелина.

Geraniaceae – Здравецови

Geranium macrorrhizum L. – Обикновен здравец, *Geranium robertianum* L. - Робертов здравец. Ресурсите са слабо използвани, *Erodium cicutarium* L'Her. – Часовниче.

Nycticaceae – Звънкови

Nycticum perforatum L. - Жълт кантарион (лечебна звъника).

Lamiaceae – Устоцветни

Calamintha acinos Clairv. – Обикновено миризливче, *Clinopodium vulgare* L. - Черноврѝх (котешка стѝпка). Ресурсите му са сравнително ограничени., *Lavandula officinalis* L. – Лавандула, *Melissa officinalis* L. – Маточина, *Mentha arvensis* L. - Полска мента, *Mentha spicata* L. - Див джоджен, *Origanum vulgare* L. – Лечебен риган, *Sideritis montana* L. – Планински миризлив бурен (маясълче), *Teucrium chamaedrys* L. – Червено подѝбиче, *Teucrium polium* L. - Бяло подѝбиче.

Liliaceae – Кремови

Allium ursinum L. – Левурда (див чесѝн). Не е установено ресурсното му значение., *Polygonatum odoratum* Mill. - Момкова сѝлза, *Ruscus aculeatus* L. – Бодлив залист. Дѝбово-габѝровият район на горското стопанство е зоната на разпространение на Бодливия залист. Масово се среща в смесените гори на свежи средно богати и богати месторастения. За медицински цели се употребяват коренищата му (дрога

Radix et Rhizoma Rusci). Ресурсите са в големи количества, но видът е поставен под режим за опазване и регулирано ползуване от Закона за биологичното разнообразие в България и е забранен за събиране., *Ruscus hypoglossum* L. – Подезичен залист. Той също е поставен под режим за опазване и регулирано ползуване от Закона за биологичното разнообразие в България. За разлика от Бодливия залист, се среща предимно като единичен вид под склопа на церови, габърови и липови насаждения. Ползва се и като декоративно растение. Ресурсите са сравнително ограничени – доста по-малко от тези на Бодливия залист.

Malvaceae – Слезови

Althaea officinalis L. – Лечебна ружа. Видът е забранен за събиране., *Althaea rosea* Cav. – Розова ружа, *Malva sylvestris* L. – Горски слез.

Onagraceae - Върбовки

Epilobium angustifolium L. - Теснолистна върбовка (Пожарика).

Orchidaceae – Орхидейни (салепови)

Orchis spitzelii Saut. - Шпицелов салеп. Забранен е за събиране и практически няма ресурсно значение.

Papaveraceae – Макови

Papaver rhoeas L. – Полски мак. *Corydalis bulbosa* DC. – Грудеста лисичина. *Chelidonium majus* L. – Змийско мляко.

Phytolaccaceae - Лаконосови

Phytolacca Americana L. – Американски лаконос.

Plantaginaceae - Живовлекови

Plantago lanceolata L.- Теснолистен живовляк. *Plantago major* L. - Широколистен живовляк.

Polygonaceae - Лападови

Rumex acetosa L. – Обикновен киселец, *Rumex patientia* L. – Лапад.

Primulaceae – Игликови

Syclamen soum Mill. – Пролетно ботурче. Видът е включен е в "Червената книга на България" в категория "рядък" и в "Червения списък на флората в България" в категория "почти застрашен". По Закона за биологичното разнообразие е защитен на територията на цялата страна. Грудките (дрога *Tubera Cyclaminis*) съдържат отровния гликозид цикламин, който се употребява в съвременната медицина. Няма ресурсно значение като билка, а по-скоро като декоративно растение и защитен вид.

Ranunculaceae – Лютикови

Helleborus odoratus L. - Кукуряк. *Ranunculus acris* L. – Обикновено лютиче. *Clematis vitalba* L. – Обикновен повет. Лиана.

Rosaceae – Розоцветни

Agrimonia eupatoria L. – Лечебен камшик. *Geum urbanum* L. – Градско омайниче. *Fragaria vesca* L. - Горска ягода. *Potentilla erecta* Rauschel. - Горски очиболец. *Potentilla reptans* L. - Пълзящ очиболец.

Rubiaceae - Брошови

Asperula odorata L. – Лазаркиня. *Galium verum* L. – Същинско еньовче. *Galium aparine* L. – Лепка.

Scrophulariaceae – Живеничеви

Linaria vulgaris Mill. – Луличка. *Verbascum phlomoides* L. – Мъхнат лопен (лечебен).

Solanaceae – Картофови

Atropa bella-donna L. - Лудо биле. *Datura stramonium* L. – Татул. *Physalis alkekendi* L. – Мехунка. *Solanum dulcamara* L. - Червено кучешко грозде.

Urticaceae – Копривови

Urtica dioica L. - Коприва.

Violaceae - Теменугови

Viola silvestris Lam. – Горска теменуга.

1.4. Папрати и хвощове

Equisetaceae - Хвощови

Equisetum silvaticum L. – Горски хвощ.

Hypolepidiaceae – Орловопапратови

Pteridium aquilinum Kuhn. - Орлова папрат.

Polypodiaceae - Сладкопапратови

Polypodium vulgare L. - Сладка папрат.

Защитени лечебни растения включени в приложение № 3 на Закона за опазване на биологичното разнообразие са:

Седефче /*Ruta graveolens*/. Кръглолистна вълча ябълка /*Aristolochia rotunda*/.
Лерхианов (тънкожилест) пелин /*Artemisia lerchiana*/.

**Под режим на опазване и регулирано ползване от природата са
лечебни растения, посочени в приложение № 4. на Закона за опазване на
биологичното разнообразие, за горското стопанство са:**

Лечебна иглика /*Primula veris*/, Червен божур /*Peonia peregrina*/, Есенен минзухар
(кърпикожух) /*Crocus pallasii*/, Лечебна зайча сянка /*Asparagus officinalis*/.